

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko Zespołowi Szkół Kształcenia Ustawicznego
o ustalenie istnienia stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 lipca 2016 r.,
skargi powódki o wznowienie postępowania zakończonych wyrokiem Sądu
Najwyższego
z dnia 19 maja 2011 r., sygn. akt III PK 74/10,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy wyrokiem z 19 maja 2011 r., III PK 74/10, oddalił skargę kasacyjną wniesioną przez powódkę A. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z 21 kwietnia 2010 r., którym oddalono apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z 10 grudnia 2009 r.

W dniu 19 października 2015 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła, trzecia już, osobiście sporządzona przez A. K. skarga o wznowienie postępowania „w autonomicznym znaczeniu konstytucyjnym zawartym w art. 190 ust. 4 Konstytucji” w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Najwyższego z 19 maja

2011 r., w której skarżąca zarzuciła m.in.: pogwałcenie jej absolutnego prawa do wolności od niehumanitarnego i poniżającego traktowania, które zapewnia każdemu art. 40 Konstytucji RP, art. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Politycznych oraz art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności; pogwałcenie jej fundamentalnego prawa do uznawania jej ludzkiej podmiotowości prawnej wyartykułowanego w art. 6 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz gwarantowanego normatywnie w art. 16 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Politycznych; pogwałcenie bezwzględnego i bezwarunkowego nakazu poszanowania jej przyrodzonej i niezbywalnej godności osobowej, która jako nienaruszalna podlega absolutnej ochronie władzy publicznej w art. 30 Konstytucji RP; rażące naruszenie art. 1 Konstytucji RP przez skrajnie dyskryminującą ekskluzję prawną jej osoby ze wspólnoty prawnej i obywatelskiej; rażące naruszenie art. 2 Konstytucji RP w połączeniu z art. 7 Konstytucji RP przez doszczętne zniszczenie jej obywatelskiego prawa do zaufania do demokratycznego państwa prawnego i do Sądu Najwyższego jako najwyższego strażnika prawa w RP; rażąco obrażę art. 5 i art. 37 Konstytucji przez co została pogwałcona istota jej podstawowych praw i wolności osobistych wymienionych w art. 31 ust. 2, art. 32 ust. 1, art. 32 ust. 2, art. 47, art. 51, art. 65 ust. 1, art. 24 Konstytucji; rażąco obrażę art. 83 Konstytucji; rażące naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i pogwałcenie międzynarodowych standardów prawa do rzetelnego procesu przed sądami wszystkich szczebli; naruszenie art. 1 ust. 1, art. 63 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Skarżąca „żąda” przyjęcia skargi o wznowienie postępowania do rozpoznania, mimo niespełnienia ustawowego wymogu formalnego, tj. wniesienia jej bez pośrednictwa zawodowego pełnomocnika. Żądanie to opiera na następujących podstawach: (-) skarga stanowi środek dochodzenia jej świętych praw do respektowania człowieczeństwa w jej osobie i do obrony jej godności osobowej jako najcenniejszego dobra, którego nie wolno nikomu, nigdy i nigdzie naruszać; (-) prawo do humanitarnego traktowania i ochrony nienaruszalnej ludzkiej godności przez władze publiczne wyrażone w art. 40 i 30 Konstytucji RP mają charakter absolutny i nie podlegają żadnym ograniczeniom, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji; (-) zaskarżony wyrok narusza istotę, tj. sedno, jądro podstawowych praw i wolności człowieka i obywatela, która nie podlega w żadnym

wypadku ograniczeniom – zgodnie z klauzulą limitacyjną zawartą w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP; (-)konieczność samodzielnego wniesienia skargi kasacyjnej wynika bezpośrednio z zamierzonych bezprawnych działań Sądu Okręgowego w Krośnie, Prezesa Sądu Okręgowego w Krośnie i Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w porozumieniu z pełnomocnikiem skarżącej z urzędu ustanowionym do reprezentowania jej przed Sądem Najwyższym (autorem skargi kasacyjnej) i z Dziekanem Okręgowej Rady Adwokackiej w Rzeszowie, które udaremniły skarżącą zachowanie przymusu adwokacko-radcowskiego w niniejszym postępowaniu.

Skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Najwyższego oraz poprzedzających go wyroków Sądu Okręgowego i Sądu Rejonowego w Krośnie, stanowiących akty absolutnie zakazanego złego traktowania jej osoby. Ponadto skarżąca zażądała „zniesienia ww. postępowań oraz ich umorzenia ze względu na zbędność wydania wyroku ustalającego” oraz „doprowadzenia do stanu zgodnego z jej prawno-obywatelskim statusem podmiotu prawa publicznego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oceniana skarga o wznowienie postępowania wniesiona przez A. K. jest już trzecim takim pismem, będącym przedmiotem postępowania przed Sądem Najwyższym.

Dwie poprzednie skargi o wznowienie zostały odrzucone przez Sąd Najwyższy postanowieniami: z 11 marca 2015 r., III PO 1/15, oraz z 15 lipca 2015 r., III PO 4/15. W uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 11 marca 2015 r., III PO 1/15, wyczerpująco omówiono nadzwyczajny charakter skargi o wznowienie postępowania oraz szczególne rygory, którym musi ona podlegać, zarówno w zakresie formy, jak i treści. Obszernie wyjaśniono również przyczyny, dla których w odniesieniu do skargi o wznowienie postępowania wnoszonej do Sądu Najwyższego obowiązuje przewidziany w art. 87¹ k.p.c. tzw. przymus adwokacko-radcowski, którego niedochowanie powoduje, z mocy art. 410 § 1 k.p.c., odrzucenie skargi bez poddania sformułowanych w niej zarzutów

merytorycznej ocenie, nawet jeśli odwołują się one do przepisów Konstytucji RP lub prawa międzynarodowego.

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem prawnym, pozwalającym na wzruszenie prawomocnych orzeczeń sądowych, korzystających co do zasady z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) i wiążących nie tylko strony postępowania i sąd, który wydał orzeczenie, lecz także inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby (art. 365 § 1 k.p.c.). Dlatego skarga o wznowienie postępowania musi podlegać szczególnym rygorom, zarówno w zakresie formy, jak i treści (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2006 r., I PK 5/06, Wokanda 2006 nr 11, s. 33). W judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że wstępne badanie skargi sprowadza się do weryfikacji przesłanek określonych hipotezą art. 410 k.p.c. (por. Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego pod red. T. Erecińskiego, Tom I, Warszawa 2001, str. 792; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., I PZ 1/14, LEX nr 1466625).

Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie wznowienia. W rozpoznawanej sprawie zasadnicze znaczenie ma ocena dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania ze względu na przymus adwokacko-radcowski, skoro środek ten obejmuje swym zakresem postępowanie przed Sądem Najwyższym, a został złożony osobiście przez stronę postępowania. Problem ów dostrzega także wnosząca skargę, chociaż uważa że istnieją instrumenty prawne pozwalające zwolnić ją z obowiązku profesjonalnego zastępstwa na tym etapie postępowania, ze względu na szczególne okoliczności przedstawione w skardze. Zapatrywanie wyrażone przez skarżącą nie uwzględnia jednak obowiązujących przepisów prawa.

Zgodnie z art. 87¹ k.p.c., w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje przymus adwokacko-radcowski (§ 1 zdanie pierwsze). Ustanowiona tym przepisem zasada nie znajduje zastosowania do postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych, ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych,

a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa (§ 2).

Jak wynika z treści skargi o wznowienie postępowania, powódka jest nauczycielem, a zatem nie mają do niej zastosowania wynikające z art. 87¹ § 2 k.p.c. przypadki odstępstwa od obowiązku działania w procesie z profesjonalnym pełnomocnikiem. W konsekwencji czynność podjęta osobiście przez stronę, która nie zalicza się do kręgu wyżej wymienionych osób uprawnionych, jest dotknięta nieusuwalną wadą.

Powołane w uzasadnieniu skargi okoliczności faktyczne – w szczególności konieczność samodzielnego wniesienia skargi kasacyjnej wynikająca bezpośrednio „z zamierzonych bezprawnych działań” Sądu Okręgowego w Krośnie, Prezesa Sądu Okręgowego w Krośnie i Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w porozumieniu z pełnomocnikiem skarżącej z urzędu ustanowionym do reprezentowania jej przed Sądem Najwyższym (autorem skargi kasacyjnej) i z Dziekanem Okręgowej Rady Adwokackiej w Rzeszowie, które udaremniły skarżącą zachowanie przymusu adwokacko-radcowskiego w niniejszym postępowaniu – nie sanują braku zdolności postulacyjnej skarżącej do samodzielnego wniesienia skargi o wznowienie postępowania do Sądu Najwyższego. Także wcześniejsza odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu nie prowadzi do akceptacji stanowiska skarżącej o możliwości samodzielnego wszczynania postępowania przed Sądem Najwyższym. Obowiązek wynikający z art. 87¹ § 1 k.p.c. ma charakter przepisu bezwzględnie obowiązującego (*ius cogens*), a zatem czynności podejmowane przez samą stronę nie mogą przyczynić się do zniwelowania wynikającego z niego obowiązku zastępstwa procesowego, niezależnie od rangi powołanych w skardze zarzutów, które w analizowanej sprawie odwołują się do przepisów Konstytucji RP.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje jednolite stanowisko, zgodnie z którym skarga o wznowienie postępowania przed Sądem Najwyższym sporządzona i wniesiona osobiście przez stronę, która nie ma przymiotów opisanych w art. 87¹ § 2 k.p.c., bez zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego, podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna z mocy art. 410 § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 września 2007 r., III UO 14/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 332, z dnia 9 sierpnia 2011 r., I UO 2/11, LEX nr 1421978).

Brak zdolności postulacyjnej strony, a tym samym niedopuszczalność skargi o wznowienie postępowania, sporządzonej i wniesionej osobiście przez stronę, zwalnia Sąd Najwyższy z obowiązku odniesienia się do pozostałych argumentów powódki i nie wynika to z lekceważenia jej stanowiska, lecz zakresu rozpoznania niniejszej sprawy, który – jak wskazano na wstępie – zamykał się w obrębie oceny wymagań formalnych skargi o wznowienie postępowania.

Podzielając w pełni zapatrywania przedstawione w postanowieniach z 11 marca 2015 r., III PO 1/15, oraz z 15 lipca 2015r., III PO 4/15, Sąd Najwyższy w obecnym składzie stwierdził, że skoro obecnie oceniana skarga powódki jest dotknięta taką samą nieusuwalną wadą (nie została sporządzona i wniesiona przez adwokata lub radcę prawnego, czyli z zachowaniem przymusu adwokacko-radcowskiego obowiązującego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym), to także musi podlegać odrzuceniu, podobnie jak dwie poprzednie. Dlatego, na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 87¹ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.